

نقش همگون سازی اراضی کشاورزی از نظر کشاورزان و
عوامل موثر بر گسترش آن
(شهرستان تاکستان)

مؤلفان:

اسماعیل طاهرخانی

سمانه داوودپور

آرش دژکامه

سرشناسه	: طاهرخانی، اسماعیل، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش همگون سازی اراضی کشاورزی از نظر کشاورزان و عوامل موثر بر گسترش آن (شهرستان تاکستان)/ مولفان اسماعیل طاهرخانی، سمانه داوودپور، آرش دزکامه.
مشخصات نشر	: تهران: آرش دزکامه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۸۹ ص:، مصور، جدول، نمودار (بخشی رنگی)، نقشه (رنگی).؛ ۱۴/۵×۱۱/۵ س.م.
شابک	: 978-600-04-9396-7: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت دسترسی	: فیا
یادداشت	: واژه نامه.
موضوع	: یکپارچه سازی اراضی - ایران - نمونه پژوهی
موضوع	: Consolidation of land holdings - Iran - Case studies
شناسه افزوده	: ۱۳۶۲ - داوودپور، سمانه.
شناسه افزوده	: دزکامه، آرش، ۱۳۶۷ -
رده بندی کنگره	: ۳۰۹، ۱۳، ۱۹، ۱۳۳، HD1۳۳
رده بندی دیویی	: ۳/۳۳۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۰۰۰۰۰

عنوان کتاب: نقش همگون سازی اراضی کشاورزی از نظر کشاورزان و عوامل موثر بر گسترش آن (شهرستان تاکستان)

نام مولفان: اسماعیل طاهرخانی، سمانه داوودپور، آرش دزکامه

ناشر: ناشر مولف

طراح روی جلد: رویا پور ابراهیم

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۹۳۹۶-۷

نوبت چاپ: زمستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تلفن تماس: ۰۹۱۳۴۶۴۵۳۵

ایمیل: arash.dejkameh@gmail.com

کلیه حقوق این اثر متعلق به مولفین می باشد.

عنوان	صفحه
چکیده	۱
مقدمه	۲
فصل اول: مقدمه و کلیات	
۱-۱. بیان مسأله	۵
۲-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق	۷
۳-۱. ا. ف. تحقیق	۸
۴-۱. ۱-۱. کلی	۸
۳-۱. اهداف اختصاصی	۸
۴-۱. محدوده تحقیق	۹
۵-۱. محدودیت‌های تحقیق	۹
۶-۱. تعاریف مفهومی و عملیاتی	۹
فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق	
۱-۲. توسعه	۱۲
۱-۲-۱. مفهوم توسعه	۱۳
۲-۲-۱. توسعه در ایران	۱۳
۲-۲-۲. عوامل زمینه ساز توسعه	۱۴
۴-۲-۲. عوامل توسعه کشورهای پیشرفته صنعتی	۱۴
۳-۲. همگون سازی اراضی	۱۶
۱-۳-۲. پراکندگی اراضی زراعی	۱۶
۲-۳-۲. معایب پراکندگی اراضی	۱۷
۳-۳-۲. تعریف همگون سازی اراضی زراعی	۱۷
۴-۳-۲. انواع همگون سازی اراضی	۱۹
۵-۳-۲. محاسن همگون سازی اراضی زراعی	۱۹
۶-۳-۲. معایب همگون سازی اراضی زراعی	۲۲
۱-۷-۳-۲. تجربه ی سوئیس	۲۳
۲-۷-۳-۲. تجربه روسیه	۲۳
۳-۷-۳-۲. وضعیت پراکندگی اراضی در فرانسه	۲۴
۴-۷-۳-۲. چند کشور نمونه دیگر	۲۴

۸-۳-۲. فرآیند همگون سازی اراضی زراعی در ایران	۳۵
۴-۲. عوامل موثر در همگون اراضی در ایران	۳۵
۵-۲. عامل موثر در پراکنش اراضی کشاورزی	۳۷
۶-۲. راه حل های جمع آوری اراضی خرد و پراکنده	۳۹
۷-۲. معرفی منطقه مورد مطالعه	۳۱
۱-۷-۲. شهرستان تاکستان	۳۱
۲-۷-۲. موقعیت جغرافیایی و مرزهای شهرستان	۳۲
۱-۷-۲. اقلیم و آب و هوا	۳۲
۷-۱. موقعیت کشاورزی شهرستان	۳۲
۸-۲. پیشینه تحقیق	۳۴
۱-۸-۲. مروری بر تعاریف پیشین پیرامون همگون سازی اراضی در جهان	۳۴
۲-۸-۲. مروری بر تحقیقات پیشین پیرامون همگون سازی اراضی در ایران	۳۵
۹-۲. مدل نظری تحقیق	۳۹
فصل سوم: روش تحقیق	
۱-۳. روش تحقیق	۴۱
۲-۳. متغیرهای تحقیق	۴۲
۱-۲-۳. متغیر مستقل	۴۲
۲-۲-۳. متغیر وابسته	۴۲
۲-۳. ابزار جمع آوری اطلاعات	۴۲
۴-۳. روایی (اعتبار) ابزار تحقیق	۴۳
۵-۳. اعتماد (پایایی) ابزار تحقیق	۴۳
۶-۳. جامعه آماری	۴۴
۷-۳. نمونه	۴۵
۱-۷-۳. حجم نمونه آماری	۴۵
۸-۳. روش نمونه گیری	۴۷
۹-۳. روش جمع آوری اطلاعات	۴۷
۱-۹-۳. روش کتابخانه‌ای	۴۷
۲-۹-۳. روش میدانی	۴۷
۱۰-۳. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۴۸
۱۱-۳. فرضیات تحقیق	۴۸

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۵۲	۱-۴ یافته‌های توصیفی
۵۲	۱-۱-۴ ویژگیهای فردی پاسخگویان
۵۲	۱-۱-۱-۴ سن
۵۲	۱-۱-۲-۴ سطح تحصیلات
۵۴	۲-۱-۴ بررسی متغیرهای تحقیق
۵۴	۱-۲-۱-۴ نگرش کشاورزان به همگون سازی اراضی کشاورزی
۵۵	۱-۱-۲-۱-۴ اولویت بندی دیدگاه کشاورزان به همگون سازی اراضی کشاورزی
۵۶	۲-۲-۴ تمایل کشاورزان به همگون سازی اراضی
۵۸	۱-۲-۱-۴ اولویت بندی تمایل کشاورزان به همگون سازی اراضی
۵۸	۱-۲-۲-۴ ارائه راه حل مناسب جهت همگون سازی اراضی کشاورزی
۶۰	۱-۲-۳-۴ اولویت بندی ارائه راه حل مناسب جهت همگون سازی اراضی کشاورزی
۶۰	۱-۲-۴ عوامل اجتماعی - فرهنگی
۶۱	۱-۲-۱-۴ اولویت بندی عوامل اجتماعی - فرهنگی
۶۳	۲-۲-۴ دیدگاه کشاورزان نسبت به عوامل دولتی
۶۴	۱-۲-۵-۴ اولویت بندی دیدگاه کشاورزان نسبت به عوامل دولتی
۶۴	۲-۴ همبستگی
۶۴	۱-۲-۴ تمایل کشاورزان به همگون سازی اراضی کشاورزی با متغیرهای مستقل
۶۷	۲-۲-۴ نتایج تحلیل همبستگی بین متغیرهای منتخب با متغیر دیدگاه
۷۲	۳-۴ آزمون مقایسه میانگین ها
۷۳	۴-۴ تحلیل عاملی "عوامل موثر بر همگون سازی اراضی کشاورزی در استان تاشکانت"

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۷۷	۱-۵ خلاصه تحقیق
۷۸	۲-۵ خلاصه یافته های تحقیق
۷۸	۱-۲-۵ خلاصه یافته های توصیفی
۷۸	۱-۱-۲-۵ سن
۷۸	۲-۱-۲-۵ تحصیلات
۷۸	۳-۱-۲-۵ مالکیت اراضی
۷۸	۴-۱-۲-۵ مالکیت اراضی آبی
۷۹	۵-۱-۲-۵ مالکیت اراضی دیم
۷۹	۶-۱-۲-۵ دیدگاه کشاورزان به همگون سازی اراضی کشاورزی

۷-۱-۲-۵. تمایل کشاورزان به همگون سازی اراضی.....	۷۹
۸-۱-۲-۵. ارائه راه حل مناسب جهت همگون سازی اراضی کشاورزی.....	۷۹
۹-۱-۲-۵. عوامل اجتماعی - فرهنگی.....	۸۰
۳-۵. نتیجه گیری و بحث.....	۸۰
۴-۵. پیشنهاد ها.....	۸۳

منابع و مآخذ

فهرست منابع فارسی.....	۸۷
فهرست منابع غیر فارسی.....	۹۳
پیوست.....	۹۴
چکیده انگلیسی.....	۹۷

زمین اندازه آن به عنوان یکی از مهم ترین عوامل تولید در بخش کشاورزی حائز اهمیت است. پراکندگی و دوری قطعات زمین از جبهه مسایل عمده ای است که کشاورزان شهرستان ناکستان با آن رو به رو هستند. غیر کارآ بودن مدیریت مزرعه، عدم استفاده مؤثر از تکنولوژی و ماشین آلات کشاورزی و پایین بودن بهره وری عوامل تولید، عمده ترین نوعی در ارتباط با پراکندگی اراضی هستند. از این رو، متخصصین برای رفع مشکلات و عوارض ناشی از پراکندگی اراضی، راه حل منطقی و قابل اجرای فرایند همگون سازی اراضی را توصیه می کنند.

پژوهش حاضر برای اطلاع از نگرش کشاورزان به همگون سازی اراضی و عوامل مؤثر بر توسعه آن در شهرستان ناکستان انجام یافت.

پس از مرور مطالعات پیشین و تجارب گوناگون و با این چارچوب نظری به جمع آوری اطلاعات از میان کشاورزان پرداخته شد برای این منظور ۳۸۵ کورز از ۳ شهر شهرستان ناکستان به روش نمونه گیری خوشه ای یک مرحله ای در سال ۱۳۹۳ انتخاب و در نهایت داده ها از طریق برنامه نرم افزار آماری کامپیوتری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بررسی نشان می دهد که متغیرهای سن در سطح پنج درصد خطا و متغیرهای تمایل کشاورزان، ارائه رادرس منطقی، اعتماد کشاورزان نسبت به مسئولان و عوامل اجتماعی- فرهنگی در سطح ۹۹ درصد اطمینان با هم مرتبط به یکپارچه سازی رابطه معنی داری دارند. آزمون مقایسه میانگین ها نشان می دهد که بین سطوح مختلف متغیرهای سن و سطح مالکیت اراضی با متغیر وابسته نگرش تفاوت معنی داری وجود دارد. رگرسیون چند متغیره نیز در مورد متغیرهای عوامل اجتماعی- فرهنگی، اعتماد به مسئولان و تمایل به یکپارچه سازی ۵۵ درصد متغیر وابسته نگرش را تبیین می کنند.

واژه های کلیدی: فرایند همگون سازی اراضی، دیدگاه، گسترش، شهرستان ناکستان.

بخش کشاورزی یکی از مهمترین و اساسی ترین بخش های تولید و اشتغال کشور است و توجه به آن به منظور افزایش تولید محصولات کشاورزی در جهت توسعه اقتصادی کشور ضرورت دارد. زمین نیز مانند نیروی کار و آب مهم ترین عوامل تولید محصولات کشاورزی است. در مجموع اگر چه وسعت اراضی کشور زیاد است لیکن زمین مناسب کشاورزی به ویژه به دلیل کمبود آب در بیشتر مناطق کشور محدود می باشد. چند قطعه بودن و پراکندگی زمین ها، رزاعی از علل مهم پایین بودن تولیدات کشاورزی در ایران است. اهمیت یکپارچگی اراضی از آغاز برنامه اصلاحات ارضی در ایران مورد توجه برنامه ریزان و سیاستگذاران بخش کشاورزی قرار گرفت و به همین دلیل بلافاصله پس از اجرای مراحل دوم اصلاحات ارضی که خرد شدن هرچه بیشتر اراضی را موجب گردید، یکی از جدی ترین کشت و کار یکپارچه چه به منظور مقابله با پراکندگی و چند قطعه ای اراضی از جانب دولت، تدبیراتی در مرحله اجرا گذاشته شد.

پراکندگی قطعات یکی از عناصر ساختار سنتی کشاورزی کشور است که امروزه به یکی از موانع اصلی توسعه کشاورزی تبدیل شده است. اجرای قانون اصلاحات ارضی که حولات عمیقی در نظام زمین داری ایران همراه بود، بهره برداری های دهقانی مستقل را به سرعت گسترش داد و نقش بسیمی را در طبقات اجتماعی روستایی کشور پدید آورد. هم اکنون این گروه عمده ترین بهره بردارهای کشاورزی کشور را هم به لحاظ تعداد و هم به لحاظ سطح اراضی و همچنین میزان تولیدات تشکیل می دهد. در دهه های اخیر با توجه به کمبود زمین در کشورهای صنعتی و پیشرفته تلاش می شود با بکارگیری شگردهای جدید تولید کمی و کیفی و کمی بخش کشاورزی را افزایش دهند تا بتوانند جوابگوی نیازهای متعدد و فراوان جمعیت را بر این بخش برآورده و مهیا سازند. آمارهای موجود در این زمینه در کشور های مذکور نشان دهنده به بار نیفتن و معیشت این طرح ها و تلاش ها بوده است در ایران نیز با وجود تلاشهائی که بعد از اصلاحات ارضی در ده چهل صورت گرفته اما به دلایل گوناگون از ضعف مدیریت ها گرفته تا فقدان توانایی مالی و انگیزه دهقانان و عدم جامع نگری طرح های مربوطه، بخش کشاورزی نتوانسته پا به پای رشد جمعیت و نیاز آن به محصولات کشاورزی رشد نماید و از توان بقلوه خود حداکثر استفاده را به عمل آورد.

افزایش تولید محصولات کشاورزی ممکن است از طریق توسعه کشت فشرده و عمقی و یا توسعه سطح زیر کشت، یا ترکیبی از هر دو شیوه صورت بگیرد. استفاده از شیوه های نوین کشاورزی و ابزار و ماشین آلات

جدید زراعی، معمولا در سطح معینی از زمین میسر است. توسعه کشتهای تجاری، مستلزم تولید انبوه به منظور کاهش هزینه تولید می باشد، لذا افزایش تولید را در مواردی که در رابطه با افزایش سطح زیر کشت با گسترش ابعاد واحد بهره برداری دانسته و ادعا شده است که کاربرد شیوه ها و تکنیک های نوین کشاورزی در ارتباط مستقیم با سطح اراضی واحد بهره برداری است. به عبارتی افزایش بازدهی را در رابطه با افزایش ابعاد واحد بهره برداری دانسته اند.

در شهرستان تاکستان نیز بنا به اظهارات کارشناسان جهاد کشاورزی و تعاونی روستایی، این نگرش و تمایل به همگون سازی در میان کشاورزان خرده پا پائین بوده و لزوم انجام تحقیقات برای شناسایی علل و عوامل امر را از طرف طلبد بنابراین بررسی نگرش و تمایل کشاورزان به همگون سازی و عوامل موثر در ایجاد تمایل کشاورزان می تواند در رشد و ارتقای بخش کشاورزی در شهرستان و در کشور کمک شایانی نماید.